ชื่อแนวปฏิบัติ แนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันการรั่วซึมของยาเคมีบำบัดกลุ่ม Vesicant ในผู้ป่วยมะเร็งที่ได้รับยาเคมีบำบัด

ชื่อผู้พัฒนา : น.ส นงลักษณ์ สายพินชัย และ นางขวัญฤทัย ขยันตรวจ
หน่วยงาน : หน่วยให้ยาเคมีบำบัดผู้ป่วยนอก

บทคัดย่อ

ภาวะยาเคมีบำบัดรั่วซึมออกนอกหลอดเลือด (Chemotherapy Extravasation) จากยาเคมีบำบัดกลุ่ม Vesicant เป็นอุบัติการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บของเนื้อเยื่ออย่างรุนแรง ส่งผลต่อความปลอดภัย คุณภาพชีวิต และแผนการรักษาของผู้ป่วยมะเร็ง ในปี พ.ศ. 2568 หน่วยให้ยาเคมีบำบัดผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลลำปาง พบอุบัติการณ์ร้อยละ 0.43 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไม่เกินร้อยละ 0.20 การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์เพื่อป้องกันการรั่วซึมของยาเคมีบำบัดกลุ่ม Vesicant ในผู้ป่วยมะเร็งที่มารับบริการ ณ หน่วยดังกล่าว

กระบวนการพัฒนาแนวปฏิบัติครั้งนี้ดำเนินการโดยสืบค้นหลักฐานจาก PubMed, Cochrane Library, ScienceDirect และ Google Scholar ระหว่างปี ค.ศ. 2021–2026 ได้หลักฐานที่ผ่านเกณฑ์ 10 เรื่อง ประกอบด้วย Systematic Review 2 เรื่อง, RCT 1 เรื่อง, Quasi-experimental Research 1 เรื่อง, Prospective Study 2 เรื่อง, Observational Study 2 เรื่อง, Narrative Review 1 เรื่อง และตำราวิชาการ 1 เรื่อง ประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ NHMRC และ Melnyk & Fineout-Overholt (2023) สังเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติ 13 ข้อ ครอบคลุม 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การประเมินภาวะสุขภาพ ด้วย A-DIVA Scale, Extravasation Scale, BMI ≥ 30 กก./ม² สัดส่วนหลอดเลือดต่อเข็ม ≥ 3.7 เท่า และ Ultrasound (2) การวางแผนและจัดการ พิจารณาใช้ CVAD ในรายที่ให้ยานานเกิน 30–60 นาที และเฝ้าระวังทุก 5–10 นาที (3) การปฏิบัติการพยาบาล ใช้เข็มขนาด 22 Gauge และยึดตรึงด้วย Non-sterile tape (4) การสอนและให้คำแนะนำ ประยุกต์ทฤษฎี Orem ร่วมกับโปรแกรมดิจิทัลและ Teach-Back Method และ (5) การบันทึกทางการพยาบาลรูปแบบ AIE (Assessment–Intervention–Evaluation)

การจัดระบบเพื่อรองรับแนวปฏิบัติด้านโครงสร้าง จัดทำ Clinical Algorithm แบบประเมินความเสี่ยง คู่มือปฏิบัติงาน เอกสารให้ความรู้ผู้ป่วย และ Extravasation Kit โดยแนวปฏิบัติได้รับการตรวจสอบรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้านกระบวนการ จัดอบรมพยาบาลครอบคลุมการประเมินหลอดเลือด การบริหารยาอย่างปลอดภัย การเฝ้าระวังและจัดการภาวะ Extravasation พร้อมประเมินความรู้ก่อนและหลังอบรม มีการนิเทศโดย CNS และ Preceptor สัปดาห์ละครั้งในเดือนแรก และเดือนละครั้งจนครบ 6 เดือน พร้อมประชุมทบทวนทุกเดือนใน 3 เดือนแรก และทุก 3 เดือนในระยะติดตามผล

ผลลัพธ์ที่คาดหวัง ผลลัพธ์ร่วม: อัตราการเกิดภาวะยาเคมีบำบัดรั่วซึมลดลงอย่างน้อยร้อยละ 50 จากข้อมูลพื้นฐาน (ร้อยละ 0.43) เหลือไม่เกินร้อยละ 0.20 ตามเกณฑ์มาตรฐาน ลดความรุนแรงของการบาดเจ็บของเนื้อเยื่อ เพิ่มความปลอดภัยในการรับยา ผลลัพธ์ทางการพยาบาล: พยาบาลมีความรู้และสมรรถนะเพิ่มขึ้น มีอัตราการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติ (Compliance Rate) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 และผู้ป่วยมีความรู้ในการสังเกตอาการและดูแลตนเองระหว่างรับยาเคมีบำบัดเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ยาเคมีบำบัดกลุ่ม Vesicant, ภาวะยาเคมีบำบัดรั่วซึมออกนอกหลอดเลือด, แนวปฏิบัติการพยาบาล, ผู้ป่วยมะเร็ง, หลักฐานเชิงประจักษ์